

El mite Madonna.

***Com una estrella que es construeix a si mateixa
rescriu el sexe, el gènere, Hollywood i el somni americà***

George-Claude Guilbert

Vic, Eumo Editorial-Universitat de Vic,
Capsa de Pandora, 2004

Només cal veure l'àmplia bibliografia inclosa per George-Claude Gilbert a la seva monografia *El mite Madonna* per adonar-se de dues coses: com els estudis culturals han fet legítim l'interès acadèmic pel món que ens envolta i que lluny som en aquest sentit dels anglo-americans i fins i tot dels qui, com l'autor, treballen a d'altres països europeus en la mateixa línia acadèmica. Georges-Claude Guilbert és professor d'Estudis de gènere i literatura nord-americana al Departament de Filologia Anglesa de la Universitat de Rouen. La seva filiació explica la seva metodologia i és també exemple del camí habitual que segueix la renovació de l'estudi d'allò popular, feta des de departaments universitaris que sota el paraigua de les innovacions britàniques i americanes han trencat des de fa temps amb l'immobilisme en què la universitat europea més tradicional encara mira el seu voltant.

Originalment escrit en anglès i publicat per MacFarland amb el títol de *Madonna as Postmodern Myth* el 2002 el volum ara traduït al català esborra les barreres entre els fans i els acadèmics, oferint un estudi entenedor però no menys *seriós* de qui és possiblement avui la dona més famosa i poderosa del planeta. La traducció clara i directa de la Lydia Bruguier i l'eliminació del títol de la paraula "postmodern" fan encara més accessible al profà la matèria que tracta Guilbert. Precisament, el millor i el pitjor del llibre es troba en aquest difícil equilibri entre l'admiració del fan i la teorització de l'expert. Guilbert ens ofereix una clara reivindicació de la figura de Madonna, un tribut sense embuts, la intenció del qual queda més que palesa en el moment en què escriu a la seva introducció: "joestic convençut del nivell d'intel·ligència superior de Madonna: és impossible arribar al nivell d'estrellat que ha assolit sense tenir-la" (16). Els qui no som fans de Madonna no dubtem de la capacitat intel·lectual de la diva però potser sí d'una aproximació a la seva persona tan entregada com la de Guilbert, ja que se suposa que el que ell ofereix és *crítica* cultural. En un moment donat, Guilbert diu dels detractors maddonòfobs que els (o ens) manca distància irònica i potser això mateix es troba a faltar en un llibre que porta en el seu títol original la paraula "postmodern".

Com a maddonòfoba declarada, sempre he opinat que el poder assolit per l'estrella americana és feble com a model a imitar per les altres dones i la prova d'això és que ha inspirat les carreres de les pseudo-Madonnes Britney Spears i Christina Aguilera i no pas una revolució en les estructures del negoci de la música (i menys del poder real, és a dir el polític i l'econòmic). És per això que és difícil jutjar un llibre que defensa el contrari: la validesa total de l'estratègia de Madonna per auto-construir-se aquesta trajectòria camaleònica (o postmoderna, tant se val) que tan important l'ha fet. Per ser justa amb l'esforç fet per Guilbert, cal dir, en tot cas, que defensa la seva postura amb convicció i arguments assenyats, començant per la seva decisió de llegir Madonna com a text multimèdia, compost d'imatges, música, entrevistes i els textos que ella mateixa ha generat. En general diria que l'anàlisi d'aspectes crucials de la carrera de Madonna com ara els vídeo-clips i el llibre *Sex* és de qualitat però es troba a faltar un aprofundiment en la música, que és el que Madonna principalment ven (o no...). Potser aquesta mancança no és pas atribuïble només a Guilbert sinó a l'estudi en general de la música popular dins els estudis culturals, un camp on els estudiosos provenen normalment de la literatura i el cinema.

El llibre està estructurat en cinc capítols: 1. Definicions, 2. Buscant l'estrella desesperadament, 3. La contradicció fonamental, 4. Transvestisme i 5. El mirall dels Estats Units, que cobreixen des de diferents angles complementaris el que Madonna ofereix a la postmodernitat com a successora de les mítiques Mae West, Marlene Dietrich i Marilyn Monroe. Segons Guilbert, Madonna és una super-estrella l'originalitat de la qual rau no pas en la invenció de novetats sinó en la llibertat amb què gosa "reutilitzar (rescriure) qualsevol creació preexistent" (36). És obvi que Madonna segueix la ruta d'homes com David Bowie, però la seva importància com a estrella femenina rau en el fet que "va mostrar que una dona podia ser feminista sense renunciar a una sexualitat exacerbada, un sentit de l'humor molt desenvolupat i un gran poder de seducció" (67) i a més sense necessitat de cap Pígmalió masculí. En el seu tercer capítol Guilbert assegura que Madonna desperta odis perquè és "una vampiressa feminista" (165) que viu de la contradicció entre les identitats que assumeix. El seu tret més important és que darrere les seves múltiples màscares hi ha una dona potser desconeguda excepte pels íntims que, sobretot, no vol ser una víctima. Com Guilbert observa, mentre "Marilyn no es controlava, Madonna ho controla tot" (235), potser fins i tot les reaccions negatives davant la seva sexualitat i el seu feminisme proteics.

Guilbert declara al seu prefaci que quan s'estudia Madonna "cal evitar dos errors: és fàcil pensar que Madonna no entén gaire el seu propi discurs i que juga amb referents que realment no domina. Un segon error, tan simplista com el primer, és que podríem estar temptats d'imaginar que domina més elements de la seva creació dels que realment domina" (14). La lectora pot fer l'exercici divertidíssim de llegir *El mite Madonna* imaginant que és la pròpia estrella i així notar el tercer error en què Guilbert no cau: creure que ell com a teòric i crític cultural se situa per sobre de la pròpia

Madonna. Mentre hi ha una certa necessitat mútua de comunicar-se entre escriptors i crítics literaris, la ironia (molt postmoderna) dels estudis culturals és que molt sovint tracten d'artistes que no se senten en absolut interessats pel que el món acadèmic pugui dir d'ells. No és que Madonna no sigui prou sofisticada per entendre les claus del seu propi mite sinó que les entén tan bé que no li cal cap intèrpret acadèmic. Potser als seus fans tampoc els cal llegir el que Guilbert escriu. És a nosaltres, pobres acadèmiques i acadèmics aïllats del món a qui ens cal recordar que són dones com Madonna i no pas els grans noms femenins de la intel·lectualitat les que de veritat defineixen la imatge de la dona postmoderna, o potser ja post-postmoderna. Això és el que Guilbert ens diu, alt, clar i a més ara en català.

SARA MARTÍN ALEGRE
Universitat Autònoma de Barcelona